

Daniël vertrouwt op God

Periodethema: Daniël
Daniël 1

a. Daniël weggevoerd (Dan. 1: 1-2)

UITLEG VAN DE TEKST

Het Bijbelboek Daniël sluit aan bij 2 Kon. 24 en 2 Kron. 36. Daar lezen we dat Jeruzalem wordt belegerd door Nebukadnezar, de koning van Babel. Jojakim, de koning van Juda wordt gevangengenomen en naar Babel gevoerd. Met Jojakim werden ook andere gijzelaars naar Babel gebracht. Voornamelijk jongeren uit de koninklijke familie en andere belangrijke families en de vaklui uit het volk. Zo werd het volk ontkracht. Eén van hen is Daniël. Hij werd met de anderen als gijzelaar meegenomen naar Babel, ong. 1400 km verwijderd van Jeruzalem.

Babel of Babylonië, nu te zoeken in het zuiden van Irak, was één van de oudste centra van de beschaving in het Midden-Oosten. Maar het belangrijkste kenden zij niet. Zij kenden en dienden de levende God niet. Daarom durfden zij ook het volk van God aan te vallen. Tegelijk moeten we zeggen dat dit alles ook de straf is van God. Israël en Juda hebben gezondigd tegen de Heere, hun God. We lezen van koning Jojakim: 'En hij deed dat kwaad was in de ogen des HEEREN, zijns Gods... en zijn gruwelen, die hij deed' (2 Kron. 36: 5 en 8). Dat is de reden waarom de Heere Jojakim en zijn volk 'gaf' in de hand van Nebukadnezar (vers 2). Daarbij rooft de koning van Babel ook nog allerlei voorwerpen uit de tempel en brengt dat alles in de tempel van zijn god, de afgod Marduk in Sinear. Sinear is de aanduiding voor Babel. Tegelijk de aanduiding voor de macht van het boze.

TER OVERWEGING

Als we het begin van het boek Daniël lezen, lijkt het wel of het afgelopen is met het volk Israël.

De koning wordt weggevoerd. De tempel wordt ontlusterd en ontheilgd. Zo straft de Heere Zijn volk. Niet om Zijn volk te plagen, maar omdat Hij de zonde niet kan aanzien en opdat zij tot bekering zullen komen. Toch grijpt het heel diep in. De tempel als de woonplaats van God wordt ontheilgd en leeggeroofd. Ook komt er een einde aan het koningschap in de lijn van David en tenslotte loopt het zelfs uit op het verlies van het beloofde land. Toch gaat het in deze geschiedenis niet om de macht van een groot wereldrijk. Wij gaan ervan uit dat de sterksten het voor het zeggen hebben. U mag in uw Vertelling juist laten uitkomen de kracht en de heerlijkheid van de Heere. Hij regeert! 'De Heere gaf...' Het gaat hier om de geschiedenis van God. Hij heeft de dingen in Zijn handen. Terwijl het lijkt of God alles uit de hand loopt en er van Zijn volk en belofte niets meer overblijft, geeft God in Babel aan vier Joodse jongens de standvastigheid van het geloof. God is het, Die Zijn volk bewaart en draagt door de oordelen heen, want Hij houdt Zijn Woord! Daarom geeft Hij. Zijn geven loopt uit op de komst van de Heere Jezus (Joh. 3: 16). Zo leidt Hij de geschiedenis. Dat blijkt ook uit het slot van dit hoofdstuk. Daarin wordt opnieuw een veelzeggende tijdsaanduiding gegeven.

b. Onderwezen in Babel (Dan. 1: 3-8)

UITLEG VAN DE TEKST

De Babylonische koning Nebukadnezar heeft grootse plannen met zijn gijzelaars. Hij wist dat de Joden over het algemeen een helder verstand hadden.

Zulke mensen kon hij goed gebruiken bij het besturen van zijn machtige rijk. De koning geeft dan ook aan het hoofd van zijn kamerlingen (het hoofd van de paleishuishouding), Aspenaz, de opdracht om enkele verstandige, geleerde, maar ook knappe jonge mannen uit te zoeken. Zowel lichamelijk als verstandelijk moet alles perfect in orde zijn. Aspenaz moet ze vooral zoeken onder de prinses. Dus zij die van koninklijke komaf zijn. Is dat niet de vervulling van Jesaja's profetie aan koning Hizkia (Jes. 39: 7)? Na een driejarige opleiding moeten ze klaar zijn om de koning te dienen. Onder degenen die uitgezocht worden, zijn vier joodse jongens: Daniël, Hananja, Misaël en Azarja. Jongens die ongeveer veertien à vijftien jaar zijn. Naar de Joodse wet geestelijk volwassen. Een jongen van twaalf jaar werd zoon van de wet: Bar Mitswa. Dan werd hij voor mondig verklaard, maar moest hij zich ook houden aan de Joodse wet. Deze zonen van de wet van Israëls God worden na een strenge selectieprocedure goedgekeurd, maar dat betekent wel dat ze heropgevoed moeten worden in de leer van het Babylonische rijk. Een opleiding die drie jaar zal duren.

1 Ze moeten allereerst anders gaan 'weten'! Ze krijgen onderwijs in de taal en de 'wijze' boeken, d.w.z. de wetenschap en de religie van de Chaldeeën (vers 4). Ze moeten het geloof in de éne, de waarachtige God afleren en onderwezen worden in het veel godendom van Babel. Naast de hoofdgod Marduk of Bel zijn er o.a. de maangod Sin, de zonnegod Sjasasj en de natuurgod Tammuz. Daar hoorden ook bij de astrologie en de tovenarij. Dat alles stond hoog genoteerd bij de Chaldeeën, ook wel Babyloniërs genoemd. De Chaldeeën waren van oorsprong een Aramese stam, die sinds 1000 v. Christus in het zuiden van Babel woonden. Onder Nebukadnezar wisten ze een wereldrijk te stichten.

2 Ze moesten ook anders gaan heten! De vier Joodse jongens krijgen andere namen (vers 6-7). De namen die zij hadden, herinnerden aan de God van Israël: 'El' dat is God of 'Ja' dat is HEERE. Daniël betekent: mijn rechter is God. Misaël betekent: wie is God. Hananja betekent: genadig is de HEERE. Azarja betekent: mijn helper is de HEERE. Ze krijgen nu namen die samengesteld zijn met de naam van de Babylonische goden. Daniël wordt Beltsazar (naar Bel: de hoofdgod), Hananja wordt Sadrach (naar de zonnegod), Misaël wordt Mesach (naar de godin van de liefde) en Azarja wordt Abed-nego (naar de vuurgod).

3 Tenslotte moesten ze ook anders gaan eten! In Babel golden niet de Joodse spijswetten. Wetten die God gegeven had en waarin iets uitkwam van het onderscheid met andere volken. Ook het eten mocht niet meer in verband staan met de God van Israël.

Drie jaar lang zou de koning erop toezien wat ze te eten en te drinken kregen (vers 5). Dat moest hetzelfde zijn als wat hijzelf kreeg. Dat was eten en drinken dat eerst gewijd was aan de afgoden. En juist dat laatste, dat ze anders moesten gaan eten, was voor Daniël en zijn vrienden niet mogelijk. 'Daniël nu nam voor in zijn hart...' (vers 8). Letterlijk staat er: Daniël bepaalt... Hij is vastberaden om de God van Israël niet prijs te geven. Hij doet dat in de vaste overtuiging van zijn hart, dat zich niet wil laten gelijkschakelen met de geest van Babel. Dat doet Daniël, omdat hij er anders onrein van wordt. Ook al moesten ze een andere taal en andere wijsheid leren, dat betekende nog niet dat ze daarmee het Woord van God zouden vergeten. Al kregen ze andere namen, ze hoefden hun eigen namen nog niet te vergeten. Maar bij het eten gaat het verder. Daar moesten ze zelf aan meewerken. En dat wil Daniël niet. Als hij dit eten, behorend bij de goden van Babel, zou gebruiken, vervreemdt hij van Israëls God. Vandaar het verzet.

TER OVERWEGING

De hele opzet van koning Nebukadnezar was erop gericht om Daniël en zijn vrienden langzaam maar zeker te vervreemden van de God van Israël. Stukje voor stukje wil hij ze daarvan losweken en ze tegelijk inpalmen voor de goden van Babel. Dat blijkt wel uit de drie dingen die in hun leven moesten veranderen. Eigenlijk allemaal dingen die met God en het geloof in God te maken hebben. Is dat vandaag nog niet zo? Wij kunnen toch niet twee heren dienen. Het is of God of de afgoden. En al zijn het vandaag andere afgoden, de zaak is dezelfde. Dit is niet zo erg en dat kan toch wel voor een keer... Maar intussen! Zo is de boze vandaag bezig om ons los te maken van God en te doen opgaan in het leven zonder God. Prachtig dat we dan ook mogen vertellen hoe het anders kan. 'Daniël nam zich voor in zijn hart...' Het leek erop of de overste van de kamerlingen maar kon beschikken over Daniël en zijn vrienden en alles kon bepalen. Hij deed gewoon met hen wat hij wilde, zoals dat nu nog gaat in de wereld van vandaag. Maar vanuit Gods kracht bepaalt ook Daniël. Tegen alle overmacht vanuit het Babylonische rijk komt die stille beslistheid van zijn hart duidelijk naar voren. Zo hebben we ook vandaag te staan in de wereld. Maar niet om de wereld te behagen. Door genade moeten we God behagen.

c. Daniëls vertrouwen (Dan. 1: 9-21)

UITLEG VAN DE TEKST

Van Daniël gaat het verzoek uit of hij en zijn vrienden zich niet hoeven te verontreinigen. Dat deed Daniël niet in openlijk protest, maar hij diende een beleefd verzoek in.

Zo'n verzoek was niet zonder gevaar. Durfde je zomaar iets negatiefs te zeggen van het eten van de koning? Daar kwam nog bij dat Aspenaz ook gevaar liep door de koning gestraft te worden. Want bevel is bevel! Stel dat ze er straks slechter uitzien? Dan kost het hem zijn leven (vers 10). Toch stond Daniël niet alleen. Hij vertrouwde op God. God was hem genadig (vers 9). Daarom vond hij, wonder boven wonder, een gewillig oor bij Melzar, de man die hen moet verzorgen. Deze overwint zijn vrees en staat ze de proef toe. Ze mogen ander eten en drinken gebruiken, tien dagen lang. Groente, brood en water (vers 12). En zie, het wonder gebeurt. Ze zien er beter uit dan degenen die het zelfde gegeten hebben als de koning (vers 15). Zo zorgt de Heere dat ze ook na deze proefperiode niet meer het aan de afgoden geofferde en onreine eten hoeven te eten. Daarbij gaf God hen ook wijsheid en verstand. Daniël kreeg van God nog bijzondere dromen, dat zijn de middelen waardoor God Zich openbaart aan Daniël. Hij kon door Gods Geest ook dromen en visioenen uitleggen (vers 17). Als dan de driejarige opleiding ten einde is, steken Daniël en zijn drie vrienden in kennis en wijsheid ver boven de anderen uit (vers 20). Dat is niet hun verdienste, maar Gods genade. Dan eindigt hoofdstuk 1 met een nieuwe tijdsaanduiding: 'Daniël bleef tot het eerste jaar van koning Kores toe.' Dat is heel wonderlijk, want koning Kores was de koning, die de macht van Babel zou breken. Hij zou de ballingen weer laten gaan om de verwoeste tempel te herbouwen. Dat moment van terugkeer, na 70 jaar ballingschap, zou Daniël meemaken. Dan zou koning Nebukadnezar er al lang niet meer zijn. Dat toont dat Gods Woord en werk zal blijven bestaan!

TER OVERWEGING

Vooral in dit laatste gedeelte komt sterk naar voren, dat de Heere het vertrouwen op Hem niet beschaamd. Dat mogen we ook vandaag doorgeven aan de kinderen. Al zien wij best wel eens ergens tegenop, de Heere is nog altijd Dezelfde. Hij kan ook nu harten neigen. Maar dat betekent ook, dat we Hem en Zijn Woord serieus moeten nemen. Dan kunnen we niet alles van de wereld meenemen en toch in ons hart christen blijven. Zeker, het christelijk geloof hangt niet af van de uiterlijke kant van het leven. Maar het uiterlijk laat er wel iets van zien als het innerlijk in het hart leeft. Wie met heel zijn hart voor de Heere wil leven, zal ook bij de kleinste dingen vragen naar Zijn wil. Zo vreest Daniël ook meer de ongunst van de Heere dan de boosheid van de koning. En hij en zijn vrienden worden rijk gezegend! Het koninkrijk van Babel met alle pracht en praal is maar voor een tijd, maar het Koninkrijk van God in de Heere Jezus Christus blijft tot in der eeuwigheid. Allen die in Hem geloven, zullen eeuwig met Hem bestaan.

GELOOFSLEER

In zondag 9 van de Heidelbergse Catechismus wordt gesproken over wat we geloven met de woorden: 'Ik geloof in God de Vader, de Almachtige, Schepper van de hemel en aarde'. In het antwoord wordt verwezen naar Gods trouwe zorg, ook als het tegen zit. En God zal ook het kwade wat ons overkomt, ten goede doen keren. Iets daarvan vinden we ook terug in de geschiedenis van Daniël en zijn vrienden. Ze vertrouwen op Gods zorg, daarom durven ze ook voor Zijn Naam uit te komen, zelfs in een vijandige omgeving.

